

**RESOCIALIZAČNÉ PROGRAMY
PORR, PORRM a PERFR**

**Metodika programov zameraných na osobnostný
rozvoj a rast dospelých resp. mladistvých,
či elimináciu rizík finančnej recidívy**

kolektív autorov

Dolný Kubín, júl 2014

Resocializačné programy PORR, PORRM a PERFR.
Metodika programov zameraných na osobnostný rozvoj a rast dospelých resp. mladistvých, či elimináciu rizík finančnej recidívy.

Vydalo Konzultačné a informačné centrum EDUKOS v Dolnom Kubíne
v roku 2014

Autorský kolektív:

Ing. Eva Vajzerová
Ing. Martina Špániková, PhD.
PhDr. Vladimír Cehlár
PhDr. Zuzana Kršková
PhDr. Otília Škarbová
Ing. Miroslav Špánik, PhD.

Grafika obalu:

Marta Špániková

Sadzba:

Ing. Eva Vajzerová

Jazyková úprava:

Za obsah a jazykovú stránku zodpovedajú jednotliví autori, neprešlo jazykovou úpravou.

Tlač: Orava Plus, n.o.

Náklad: 50 kusov

Počet strán: 30 strán

© Konzultačné a informačné centrum EDUKOS v Dolnom Kubíne
J. Ťatliaka 8, 026 01 Dolný Kubín

Publikácia je financovaná z projektu „**Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii**“ realizovaného s finančnou podporou Blokoveho grantu pre podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce a ŠR SR

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Slovenská
republika

Na projekte sa finančne spolupodieľajú Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika.
Blokový grant pre MVO a podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce realizuje
Nadácia Ekopolis v spolupráci s partnermi nadáciou SOCIA a Karpatskou nadáciou.

Obsah

ÚVOD.....	3
1 ODPORÚČANIA NA REALIZÁCIU RESOCIALIZAČNÝCH PROGRAMOV NA SLOVENSKU	4
1.1 Realizátori programov	4
1.2 Princípy resocializačných programov	4
1.3 Zabezpečenie resocializačných programov	5
1.3.1 Personálne zabezpečenie	5
1.3.2 Minimálne priestorové a materiálne zabezpečenie.....	6
1.3.3 Organizácia resocializačného programu.....	6
1.4 Evaluácia resocializačného programu	6
1.4.1 Hodnotenie účastníkov programu.....	6
1.4.2 Hodnotenie absolvovaného programu	7
1.5 Odporúčania z pilotného overovania.....	7
2 POPIS PROGRAMU PORR	9
2.1 Vymedzenie programu PORR.....	9
2.1.1 Ciele programu	9
2.1.2 Cieľová skupina.....	9
2.1.3 Vylúčená cieľová skupina	9
2.2 Organizácia resocializačného programu.....	10
2.2.1 Využitie metód	10
2.2.2 Celkový rozsah programu.....	10
2.2.3 Štruktúra programu.....	10
2.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu.....	11
2.3 Obsah jednotlivých modulov.....	11
3 POPIS PROGRAMU PORRM	14
3.1 Vymedzenie programu PORRM	14
3.1.1 Ciele programu	14
3.1.2 Cieľová skupina.....	14
3.1.3 Vylúčená cieľová skupina	14
3.2 Organizácia resocializačného programu.....	15
3.2.1 Využitie metód	15
3.2.2 Celkový rozsah programu.....	15
3.2.3 Štruktúra programu.....	15
3.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu.....	15
3.3 Obsah jednotlivých modulov.....	16
4 POPIS PROGRAMU PERFR	20
4.1 Vymedzenie programu PERFR	20
4.1.1 Ciele program	20
4.1.2 Cieľová skupina.....	20
4.1.3 Vylúčená cieľová skupina	21
4.2 Organizácia resocializačného programu.....	21
4.2.1 Využitie metód	21
4.2.2 Celkový rozsah programu.....	21
4.2.3 Štruktúra programu.....	21
4.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu.....	22
4.3 Obsah jednotlivých modulov.....	22
PRÍLOHY	24

ÚVOD

Súčasťou efektívnej probačnej a mediačnej služby na Slovensku je aj proces tvorby probačných programov, vhodných pre špecifické cieľové skupiny. Význam probácie oproti pasívnym trestom odňatia slobody je predovšetkým u mladých a prvopáchatel'ov, či u podmienene odsúdených účinnejší, nepôsobí tak demotivačne a poskytuje možnosť plnohodnotnejšieho začlenenia sa do spoločnosti. Realizácia takýchto programov je teda efektívnejšou alternatívou ukladania trestov. Má na klientov resocializačný a reedukačný dosah. Napriek krátkej existencii inštitútu probačnej a mediačnej služby na Slovensku je vhodné venovať tejto problematike väčšiu pozornosť, v čom môžu byť inšpiráciou zahraničné skúsenosti, široká škála realizovaných konkrétnych projektov a opatrení, ktoré môžu v konečnom dôsledku napomôcť k praktickému zefektívneniu tohto inštitútu.

V rámci projektu Programu Švajčiarsko-slovenskej spolupráce PP-2012-003 pod názvom „*Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii*“ boli vytvorené tri programy:

- Program osobnostného rozvoja a rastu (PORR)
- Program osobnostného rozvoja a rastu pre mladistvých (PORRM)
- Program eliminácie rizík finančnej recidívy (PERFR)

Pri tvorbe prvých dvoch programov zohrali významnú úlohu skúsenosti KIC EDUKOS a jeho lektorov s realizáciou podobných programov v rámci spolupráce s probačnými úradníkmi viacerých okresných súdov na Slovensku, a to najmä v súvislosti s udeľovaním alternatívnych foriem trestov. Lektori v rámci programov, ktoré uskutočňovali pod gesciou Konzultačného a informačného centra EDUKOS, pracovali s cieľovou skupinou odsúdených bez členenia podľa trestných činov. V programoch sú taktiež zapracované cenné skúsenosti z realizácie švajčiarskych programov zameraných na trestné činy a teda aj na špecifické cieľové skupiny.

Program eliminácie rizík finančnej recidívy (PERFR) bol vytvorený na základe stále rastúceho počtu trestaných za finančnú kriminalitu, páchanú aj na základe nedostatočnej finančnej gramotnosti, neobľadivosti a vlastnej nezodpovednosti.

Prvá časť metodiky je spoločná pre všetky tri vytvorené programy a pozostáva z piatich odporúčaní v súvislosti s ich implementáciou, konkrétne sa týka realizátorov, princípov programov, personálno-materiálneho zabezpečenia, hodnoteniu a skúseností z pilotného overovania.

Každý z vytvorených programov má zvlášť vypracovanú metodiku pozostávajúcu z troch základných častí.

Prvá časť metodiky popisuje poslanie a ciele, cieľovú skupinu a charakterizuje tiež skupinu klientov, pre ktorých realizácia programu nie je vhodná.

Druhá časť sa zameriava na personálne, priestorové a materiálne zabezpečenie programu, jeho organizáciu, obsah včítane požiadaviek pre jeho úspešné ukončenie.

V tretej časti sú popísané ciele a obsahy jednotlivých modulov.

Súčasťou metodiky sú kompletne podklady na realizáciu programu, zaradené v prílohách.

Zostavovatelia programu pevne veria, že všetky podklady, pracovné postupy a náplň jednotlivých modulov poslúžia v budúcnosti realizátorom z rôznych inštitúcií, ktoré sa budú zaoberať resocializáciou odsúdených osôb a tak prispesú k efektívnej činnosti probácie na Slovensku.

1 ODPORÚČANIA NA REALIZÁCIU RESOCIALIZAČNÝCH PROGRAMOV NA SLOVENSKU

1.1 Realizátori programov

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. (§ 51 ods.4 g, v súvislosti s plnoletou osobou, resp. § 101 3.c, § 107 1.gv súvislosti s mladistvými) ale aj **Trestný poriadok č. 301/2005 Z. z. § 216 odst.4** umožňujú v súvislosti s realizáciou alternatívnych trestov podmienčne odložiť výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho tri roky (resp. podmienčne zastaviť trestné stíhanie) a uložiť probačný dohľad s povinnosťou páchatel'a podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu **sociálneho výcviku** alebo inému **výchovnému programu**.

Probačný dohľad realizujú v našich podmienkach probační a mediační úradníci, ktorí sú súčasťou jednotlivých okresných súdov. Takáto organizačná štruktúra probačnej služby neumožňuje, aby oni sami, tak ako je to bežné v krajinách, kde existuje probačná služba samostatne, dôsledne tieto nariadenia realizovali.

Zákon NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele:

1. priamo definuje opatrenia SPO na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin dieťaťa a pozornosť venuje aj vyššie spomínanej skupine – plnoletej fyzickej osobe (**§ 18 ods.1ba 19 ods.1 h**),
2. §77 tohto zákona hovorí o tom, že na výkone opatrení definovaných v tomto zákone sa môžu podieľať aj fyzické a právnické osoby na základe udelenej akreditácie (tzv. akreditované subjekty).

Preto probačné resocializačné programy by mali v podmienkach Slovenskej republiky realizovať **akreditované subjekty, ktoré majú povolenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v zmysle Zákona NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov.**

Okrem toho, každý realizátor by mal mať jednoznačne zadefinované poslanie týkajúce sa oblasti realizácie probačných programov a byť preukázateľne odborne kompetentný v oblasti ľudských zdrojov, najmä po stránke odbornovo-personálnej.

Pri realizácii probačných programov je nevyhnutná súčinnosť realizátora, kurátorov na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, probačných a mediačných úradníkov, ktorým realizátor po ukončení programu odovzdáva hodnotenia klientov, návrhy a odporúčania na ďalšiu prácu až do ukončenia probačného dohľadu.

1.2 Princípy resocializačných programov

Realizácia resocializačných programov predpokladá dodržiavanie troch základných princípov:

1. primeranosť - vychádza z predpokladu rešpektu ku účastníkovi programu a zároveň z akceptácie záujmov a nárokov spoločnosti i poškodených. Spôsoby práce s účastníkom rešpektujú jeho možnosti a jeho hranice,
2. vhodnosť - týka sa nielen zvolených metód a prostriedkov, ale najmä cieľov zmeny, ktoré musia byť pre účastníka skutočne dosiahnuteľné a tiež zmysluplné,
3. pružnosť - vyjadruje potrebu určitej rýchlej a včasnej reakcie na zmeny, ktoré sa objavujú v celom priebehu pôsobenia.

Lektori/zamestnanci zapojení do realizácie programu musia zároveň dodržiavať základné princípy práce s jednotlivcom, tzn. lektor musí:

1. akceptovať dôstojnosť jednotlivca a jeho ľudskú hodnotu
2. akceptovať jeho sociálnu spravodlivosť
3. byť kompetentný
4. musí byť osobnostne integrovaný

Všetci lektori/zamestnanci, zapojení do realizácie probačného programu, sa zároveň musia stotožňovať s cieľom programu, jeho teoretickým základom aj zvolenými metódami práce.

Štruktúra programu umožňuje prispôsobenie jeho obsahu individuálnym potrebám klienta, uplatnenie jeho pozitívnych zdrojov, schopností a zručností a motivovanie ho k aktívnemu zapojeniu do programu.

Pri jeho realizácii sa dbá na to, aby priebeh programu bol v súlade s rozhodnutím súdu a zároveň na to, aby výkon probačného programu bol dôstojný a rešpektoval klienta a všetky jeho práva.

1.3 Zabezpečenie resocializačných programov

Pre úspešný priebeh resocializačného programu PORR v súlade s jeho stanovenými cieľmi je nutné dodržiavať minimálne personálne, priestorové a materiálne požiadavky.

1.3.1 Personálne zabezpečenie

Resocializačný program môže vykonávať iba kvalifikovaný zamestnanec - lektor, ktorý má ukončené vysokoškolské vzdelanie II. stupňa humanitného zamerania (odbornosti psychológia, sociológia, pedagogika, sociálna pedagogika, andragogika, vychovávateľstvo, sociálna práca a pod.), zároveň minimálne 3-ročnú prax s klientom a 5-ročnú lektorskú prax.

Všetci lektori/zamestnanci pred realizáciou probačného programu dostanú k dispozícii relevantné informácie o účastníkoch programu, ktoré zabezpečia bezpečný, odborný a kvalitný priebeh probačného programu a s týmito informáciami budú pracovať v súlade s platným znením zákona o ochrane osobných údajov.

Všetci lektori/zamestnanci zapojení do realizácie programu aktivizujú účastníkov, identifikujú prvky ohrozenia, rozvíjajú ich schopnosti riešiť svoju situáciu a vykonávajú priebežnú a záverečnú evaluáciu účastníkov programu s dôrazom na ich vnímanie a zapájanie sa do programu.

Všetci lektori/zamestnanci zapojení do realizácie programu vzájomne spolupracujú, odovzdávajú si informácie a spoločne vyhodnocujú a posudzujú možné spôsoby eliminácie

ohrozenia jednotlivých účastníkov, možné spôsoby ich ochrany pred vplyvmi sociálno-patologického prostredia a spôsoby jeho zvládania.

1.3.2 Minimálne priestorové a materiálne zabezpečenie

Prostredie, v ktorom je probačný program realizovaný a vybavenie realizátora resocializačného programu zodpovedá kapacite a charakteru programu a potrebám jeho účastníkov.

Resocializačný program je realizovaný formou skupinovej práce, preto je nevyhnutný dostatočný priestor pre sedenie účastníkov programu napr. „do kruhu“. Materiálne požiadavky programu tvoria bežné kancelárske potreby (papiere, fixky, farebné ceruzy, lepidlo, lepiace papiere, nožnice a pod.), flipchart – tabuľa s papiermi a dataprojektor. Každý účastník programu má k dispozícii vlastné pracovné listy, s ktorými pracuje podľa pokynov lektorov počas trvania celého programu.

1.3.3 Organizácia resocializačného programu

Resocializačný program je realizovaný odborným tímom lektorov v súčinnosti s probačnými a mediačnými úradníkmi (PMÚ) príslušných okresných súdov, ktorí realizujú súdne rozhodnutie, či s okresnými prokurátormi, ktorí udelili podmienené zastavenie trestného stíhania.

Probační a mediační úradníci sú zodpovední za organizáciu, koordináciu jednotlivých činností a vyhodnotenie, ktoré si vyžaduje resocializačný program. Uskutočňujú výber do programu, poskytujú klientom základné informácie o podmienkach realizácie a účasti v resocializačnom programe.

Realizátorovi programu musia byť poskytnuté také informácie o účastníkoch programu, ktoré zabezpečia bezpečný, odborný a kvalitný priebeh resocializačného programu a vytvorené a dodržané podmienky, aby spracovanie osobných údajov zodpovedalo platným a všeobecne záväzným predpisom.

1.4 Evaluácia resocializačného programu

Súčasťou resocializačného programu sú priebežné monitorovacie a záverečné hodnotiace dotazníky. Pritom nejde len o hodnotenie účastníkov programu, ale tiež o sledovanie efektivity svojej práce samotnými lektormi. Dotazníky by mali odhaliť nedostatky, resp. neustále zlepšovať prácu lektorov/zamestnancov s cieľom dosahovať lepšie výsledky u účastníkov programu.

1.4.1 Hodnotenie účastníkov programu

Lektori/zamestnanci vyhotovujú hodnotiace dotazníky o jednotlivých účastníkoch programu. Hodnotenie slúži pre probačných a mediačných úradníkov ako podklad pre ďalšiu prácu s nimi.

Hodnotenie účastníkov programu prebieha v troch fázach:

- a) priebežná evaluácia – používa sa *Priebežný monitorovací dotazník pre lektorov* – Príloha A – zahrňuje vstupné informácie o frekventantoch a priebežné reporty lektorov o účastníkoch so zameraním na vybrané rizikové faktory,
- b) záverečná evaluácia dopadu programu na jednotlivých klientov - používa sa *Záverečný dotazník pre lektorov* – Príloha B – zahrňuje výstup z jednotlivých reportov lektorov a porovnanie vstupných a výstupných informácií o klientoch so zameraním na vybrané rizikové faktory.
- c) záverečný posudok profilu klienta - vytvorený probačnými a mediačnými úradníkmi po ukončení programu s ohľadom na hodnotenia lektorov.

1.4.2 Hodnotenie absolvovaného programu

Súčasťou hodnotenia efektivity programu je zisťovanie názorov účastníkov programu na jednotlivé absolvované bloky programu a ich vlastné sebahodnotenie. Hodnotenie prebieha v dvoch fázach:

- a) priebežná evaluácia – používa sa *Priebežný monitorovací dotazník pre účastníkov* – Príloha C – zameraný je na pocity, spokojnosť a využitie získaných poznatkov zo strany účastníkov programu, vyhodnocuje sa po ukončení každého bloku samostatne,
- b) záverečná evaluácia - používa sa *Záverečný dotazník pre účastníkov - hodnotenie programu a sebahodnotenie* – Príloha D – zahrňuje názory na získanie a celkové využitie poznatkov programu PORR, zároveň obsahujú vlastnú sebareflexiu účastníkov na nimi spáchaný trestný čin.

1.5 Odporúčania z pilotného overovania

Na základe realizovaného pilotného overovania resocializačného programu PORR a dlhodobých skúseností lektorov s danou cieľovou skupinou možno predložiť odporúčania, ktoré prispejú k efektívnejšiemu priebehu realizácie resocializačných programov:

- Priebežne komunikovať s PMÚ, ktorého probandi sa majú programu zúčastniť a to nielen pred formovaním skupiny do programu, ale aj počas priebehu a pri záverečnom hodnotení dopadu programu na konkrétneho probanda.
- Klásť dôraz na výber vhodných účastníkov programov – pri výbere účastníkov je nevyhnutné klásť veľký dôraz na schopnosti a osobnostné možnosti odsúdených, hoci môžu spĺňať predpísaný typ uloženého trestu.
- V prípade, ak je to možné, uprednostniť častejšiu frekvenciu stretnutí po max. 3 hodiny pred 5-6 a viac hodinovými stretnutiami.
- Pri hodnotení účastníkov programu neodkladať hodnotenie na záver, ale dbať na priebežné hodnotenie jednotlivými lektormi, ktoré je potom vhodným informačným zdrojom na vyhodnotenie záverečnej evaluácie dopadu programu na jednotlivých klientov.

**1.resocializačný program PORR
„Program osobnostného rozvoja a rastu“**

2 POPIS PROGRAMU PORR

2.1 Vymedzenie programu PORR

Resocializačný program PORR - „Program osobnostného rozvoja a rastu“ predstavuje skupinový sociálny výcvik pre 8-12 účastníkov, ktorý je realizovaný zážitkovou formou.

Realizácia programu PORR vychádza zo všeobecných cieľov probačných programov, tzn. z obmedzovania rizík opakovania trestnej činnosti, zohľadnenia záujmov poškodených a ochrany spoločnosti formou posilnenia a podpory pozitívnych zdrojov klientov, ktoré im umožnia opätovné začlenenie do spoločnosti (resocializáciu), umožnia im viesť život v súlade so zákonmi a spoločensky akceptovanými pravidlami.

2.1.1 Ciele programu

Hlavnými cieľmi programu PORR je u účastníkov:

- minimalizovať potenciál rizikového správania (zvládanie stresu, riešenie kríz a konfliktov, znižovanie rizikových faktorov),
- rozšíriť sociálne kompetencie a sociálnu komunikáciu (sebapoznanie, spätná väzba).

2.1.2 Cieľová skupina

Úspešnosť programu závisí od výberu vhodných účastníkov do resocializačného programu čiže dosiahnutie obmedzenia rizík opakovania trestnej činnosti, posilnenie a podpora pozitívnych zdrojov klientov, ktoré im umožnia úspešnú resocializáciu.

Program PORR je určený nasledujúcej cieľovej skupine :

- odsúdený, ktorému súd udelil podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom a povinnosťou spočívajúcou najmä v príkaze podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu. (§ 51 ods.4 g Zákona č. 300/2005 Z. z.),
- odsúdený, ktorému prokurátor udelil podmienené zastavenie trestného stíhania v zmysle § 216 odst.4 Zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

2.1.3 Vylúčená cieľová skupina

Pri výbere účastníkov resocializačného programu PORR je nevyhnutné klásť veľký dôraz na schopnosti a osobnostné možnosti odsúdených, hoci môžu spĺňať predpísaný typ uloženého trestu.

Nevhodnou cieľovou skupinou sú:

- osoby, ktoré majú v trestnom spise súdnoznalecké posudky, kde o. i. je konštatované podpriemerné IQ (mentálna subnorma),

- osoby s psychiatrickou diagnózou (psychické poruchy a porucha štruktúry osobnosti),
- osoby negramotné, s neukončeným základným vzdelaním alebo s ukončeným vzdelaním u v špeciálnych školách na úrovni základného vzdelania,
- osoby, ktoré sú cudzinci a neovládajú slovenský jazyk alebo majú hendikep v oblasti rečovej alebo sluchovej.

2.2 Organizácia resocializačného programu

2.2.1 Využitie metód

V rámci programu PORR sú pri práci s účastníkmi programu využívané metódy a techniky, vychádzajúce zo skupinovej i individuálnej práce:

- skupinová práca využívajúca kognitívno – behaviorálne techniky,
- dialóg a skupinové diskusné metódy (vyslovovať vlastné názory, vzájomne sa počúvať, rešpektovať názor iného),
- zážitkové metódy (hranie rolí, modelovanie situácií),
- diagnostické a klasifikačné metódy.

2.2.2 Celkový rozsah programu

Resocializačný program PORR má rozsah 36 hodín. Je zostavený tak, aby ho bolo možné uskutočniť v dvoch formách v závislosti od možností účastníkov programu tak, aby nenarušil ich prípadný súčasný výkon zamestnania.

Dve formy realizácie programu PORR:

- 12 stretnutí po 3 hodiny – pre pracujúcich - v popoludňajších hodinách v čase od 15:30 hod. do 18:30 hod., resp. v sobotu v čase od 8:30 do 11:30 hod.,
- 6 stretnutí po 6 hodín – pre účastníkov bez zamestnania, resp. so sťaženým dochádzaním na stretnutia – v ľubovoľnom čase.

Stretnutia sú organizované tak, aby absolvovanie výcviku v celom rozsahu nepresiahlo obdobie 4 kalendárnych mesiacov.

2.2.3 Štruktúra programu

Program PORR pozostáva zo štyroch základných modulov, ktoré sú zostavené v súlade s cieľmi resocializačného programu a cieľovou skupinou vhodnou pre jeho realizáciu. Jednotlivé moduly sú zoradené tak, aby na seba plynule nadväzovali.

4 moduly programu PORR:

1. Sebaopoznávanie a poznávanie iných
2. Komunikácia verbálna aj neverbálna
3. Asertívne správanie a rozpoznanie a zvládanie manipulatívneho správania
4. Problémy a ich riešenie neagresívnym spôsobom

2.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu

Povinnosťou účastníkov resocializačného programu PORR pre úspešné ukončenie programu je:

- absolvovať celý výcvik,
- byť dochvilný, nebyť pod vplyvom návykových látok,
- aktívne sa zapájať do práce skupiny a spracúvať zadané domáce úlohy.

2.3 Obsah jednotlivých modulov

Program PORR pozostáva zo základných štyroch modulov uvedených vyššie. Sú zoradené tak, aby jednotlivé tematicky na seba logicky nadväzovali. Každý modul má zadefinované konkrétne ciele, čo sleduje a základné tematické časti, ktoré má podrobnejšie rozpracované v prílohe.

Add. 1. modul: Sebapoznávanie a poznávanie iných

Cieľ:

- *uvedomiť si rôzne úrovne svojej osobnosti u seba aj iných a motivovať sa k ich rozvoju*
- *uvedomiť si zodpovednosť za svoje správanie, riziko recidívy a jeho eliminácia*

Časti:

- A. Sebapoznávanie
- B. Emócie a pocity
- C. Môj trestný čin

Add. 2. modul: Komunikácia

Cieľ:

- *zvládnuť základné formy komunikácie,*
- *pochopiť význam aktívneho počúvania a sebaotvorenia v komunikácii*
- *rozpoznať svoje chyby a chyby iných v komunikácii*

Časti

- A. Neverbálna komunikácia
- B. Verbálna komunikácia
- C. Aktívne počúvanie

Add. 3. modul: Asertívne správanie a rozpoznanie a zvládanie manipulatívneho správania

Cieľ:

- *identifikácia typov správania*
- *osvojenie si základov asertívneho správania*

- *rozpoznanie a zvládanie manipulácií v správaní*

Časti:

- A. Základné spôsoby správania
- B. Aseratívne správanie a rozpoznanie a zvládanie manipulatívneho správania

Add. 4. modul: Problémy a ich riešenie neagresívnym spôsobom

Cieľ:

- *prístupovať k problémom štruktúrovaným a cieleným spôsobom*
- *naučiť sa a vyskúšať si stratégie pre riešenie problémov*
- *viesť účastníkov k systematickému riešeniu každodenných problémov.*

Časti:

- A. Rozumieť problému
- B. Hľadanie riešení
- C. Realizácia riešení
- D. Akčný plán
- E. Záver

**2. resocializačný program PORRM
„Program osobnostného rozvoja a rastu pre
mladistvých“**

3 POPIS PROGRAMU PORRM

3.1 Vymedzenie programu PORRM

Resocializačný program PORRM - „Program osobnostného rozvoja a rastu pre mladistvých“ je špeciálny program určený pre páchatel'ov menej závažnej trestnej činnosti (napr. krádeže, porušovanie domovej slobody, poškodzovanie cudzích vecí a pod.) vo veku 14-18 rokov. Cieľom programu je viesť účastníkov k tomu, aby pochopili dôsledky svojho trestného konania, prevzali zaň zodpovednosť a v budúcnosti sa takémuto konaniu vyhýbali. V rámci programu sú účastníci podporovaní k zmene a učia sa také stratégie, ktorými môžu dosiahnuť svoje ciele legálnou cestou. Dôraz sa kladie na rizikové kompetencie jednotlivých účastníkov, ku ktorým patrí najmä schopnosť domyslieť dôsledky spáchaného trestného činu, schopnosť ovládať svoje emócie, schopnosť riešiť problémy a konflikty štruktúrovane a schopnosť rozpoznať rizikové situácie vedúce k porušovaniu právnych noriem.

3.1.1 Ciele programu

Cieľom programu je pôsobiť na predchádzanie protiprávnych činov, zabrániť sociálnemu vylúčeniu mladistvých páchatel'ov trestných činov, prispieť k ich sociálnej a ekonomickej (re)integrácii, viesť ich k zodpovednosti, zníženiu miery recidívy trestnej činnosti a primerane chrániť spoločnosť.

3.1.2 Cieľová skupina

Mladiství páchatelia opakovaných menej závažných násilných alebo majetkových trestných činov, ktorým bolo uložené výchovné opatrenie (v zmysle štvrtej hlavy Trestného zákona, najmä §107 ods.1 g).

3.1.3 Vylúčená cieľová skupina

Pri zaradovaní do programu treba prihliadať na osobnosť mladistvého, jeho vek, rozumovú a mravnú vyspelosť, zdravotný stav a na jeho osobné, rodinné a sociálne pomery. Do programu preto nie je vhodné zaradiť:

- ⇒ mladistvých, ktorí majú v trestnom spise súdnoznalecké posudky, kde je o. i. konštatované podpriemerné IQ (mentálna subnorma),
- ⇒ mladistvých s psychiatrickou diagnózou (psychické poruchy a porucha štruktúry osobnosti),
- ⇒ mladistvých negramotných s neukončeným základným vzdelaním alebo ukončeným vzdelaním v špeciálnych školách na úrovni základného vzdelania,
- ⇒ mladistvých, ktorí sú cudzinci a neovládajú slovenský jazyk alebo majú hendikep v oblasti rečovej alebo sluchovej,
- ⇒ mladistvých závislých na drogách, či iných návykových látkach.

3.2 Organizácia resocializačného programu

3.2.1 Využitie metód

Resocializačný program vedú skúsení lektori, ktorí pri svojej práci používajú kognitívno - behaviorálnu metódu. Teoretickým základom tejto metódy je presvedčenie, že na to, aby mohol človek svoje správanie zmeniť, je potrebné, aby ho najprv pochopil. Mladiství najprv dostanú príležitosť premýšľať o tom, aké dôsledky majú ich trestné činy pre nich, pre obeť i pre spoločnosť. Učia sa rozpoznať nežiaduce spôsoby správania a osvoja si nové stratégie dosahovania cieľov legálnou cestou. V budúcnosti tak môžu meniť svoje postoje a hodnotenie, čo sa premietne do ich rozhodovania v rizikových situáciách.

3.2.2 Celkový rozsah programu

Resocializačný program PORRM má rozsah 30 hodín, tzn. 15 stretnutí po 2 hodiny. Stretnutia majú pevne stanovenú štruktúru. Na začiatku každého stretnutia je úvodné kolo, v ktorom sa skupina vracia na predchádzajúcu tému, nasleduje kontrola domácich úloh a predstavenie novej témy. Forma práce je aj skupinová aj individuálna. Všeobecné problémy, či situácie sú prezentované na konkrétnych príkladoch s aktívnym zapájaním účastníkov. V závere sa zopakujú najdôležitejšie body stretnutia a zadajú sa domáce úlohy.

3.2.3 Štruktúra programu

Program pozostáva zo siedmich modulov, ktoré sú zostavené v súlade s cieľmi resocializačného programu a cieľovou skupinou vhodnou pre jeho realizáciu. Jednotlivé moduly sú zoradené tak, aby na seba plynule nadväzovali.

Program má **7 modulov:**

1. Ja a moje sociálne prostredie
2. Môj trestný čin
3. Rozumieť pohľadu druhých
4. Práca s hnevom a myšlienkami
5. Úspešne jednat' s inými
6. Riešenie problémov a zvládanie konfliktov
7. Zníženie rizika recidívy

3.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu

Povinnosťou účastníkov resocializačného programu PORR pre úspešné ukončenie programu je:

- absolvovať celý výcvik,
- byť dochvil'ny, nebyť pod vplyvom návykových látok,

- aktívne sa zapájať do práce skupiny a spracúvať zadané domáce úlohy.

3.3 Obsah jednotlivých modulov

Program PORRM pozostáva zo siedmich modulov uvedených vyššie. Sú zoradené tak, aby jednotlivé tematiky na seba logicky nadväzovali. Každý modul má zadefinované konkrétne ciele a základné témy.

Add. 1. modul: Ja a moje sociálne prostredie

Cieľ:

- *uvedomiť si rôzne úrovne svojej osobnosti u seba aj iných a motivovať sa k ich rozvoju*
- *uvedomiť si zodpovednosť za svoje správanie, riziko recidívy a jeho eliminácia*

Časti:

- Práca s osobnosťou, sebaopoznanie, moje pozitívne zdroje
- Bilancia sociálnych vzťahov, moja sieť sociálnej podpory
- Rodinné spolužitie, upevňovanie rodinných a sociálnych väzieb
- Sociálne normy a pravidlá spoločenského styku
- Základné právne normy spoločnosti (právne povedomie z oblasti trestného práva, občianskeho práva, pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia)

Add. 2. modul: Môj trestný čin

Cieľ:

- *uvedomiť si ako k trestnému činu došlo, aké boli dôvody, výhody, nevýhody, následky, eliminovanie úzkosti, napätia, hnevu a agresie*

Časti:

- Motívy, ciele trestného činu
- Priebeh trestného činu
- Výhody a nevýhody trestného činu
- Zodpovednosť za správanie

Add. 3. modul: Rozumieť pohľadu druhých

Cieľ:

- *rozvinúť schopnosť vcítiť sa do prežívania obetí trestného činu*
- *dokázať identifikovať hodnoty z pohľadu mladistvého a dospeléj osoby*

Časti:

- Empatia a empatické vcítenie sa do prežívania obete
- Myslieť na obeť
- Hodnoty

Add.4. modul: Práca s hnevom a myšlienkami

Ciel':

- *identifikovať prejavy vlastného správania*
- *osvojiť si základy správania vedúceho k minimalizácii agresie a pasivity*
- *rozpoznať a zvládať provokácie a pokusenia vyplývajúce zo správania iných ľudí*

Časti:

- Sebakontrola
- Zvládanie agresie
- Návrik techník práce s telom a emóciami
- Kontrola pomocou myšlienok
- Podporné myšlienky
- Ako reagovať na provokácie a pokusenia

Add. 5. modul: Úspešne jednať s inými

Ciel':

- *zvládnuť základné formy komunikácie*
- *pochopiť význam aktívneho počúvania a sebaotvorenia v komunikácii*
- *rozpoznať svoje chyby a chyby iných v komunikácii*
- *osvojenie si základov asertívneho správania*
- *rozpoznanie a zvládanie manipulácií v správaní*

Časti:

- Komunikácia a neagresívne správanie
- Práca s kritikou
- Schopnosť povedať nie

Add.6. modul: Riešenie problémov a zvládanie konfliktov

Ciel':

- *prístupovať k problémom štruktúrovaným a cieleným spôsobom*
- *naučiť sa a vyskúšať si stratégie pre riešenie problémov*
- *viest' účastníkov k systematickému riešeniu každodenných problémov*

Časti:

- Ako riešiť problémy v piatich krokoch
- Ako riešiť konflikty neagresívnym spôsobom
- Schopnosť robiť kompromisy
- Ako sa nevzdať, motivácia k vytrvalosti

Add. 7. modul: Zníženie rizika recidívy

Ciel':

- *dokázat' identifikovat' spúšťače trestných činov a tým predchádzať recidíve trestnej činnosti*
- *naučiť sa dlhodobo a systematicky pracovať na znížení rizík vedúcich k recidíve*

Časti:

- Riziko recidívy a jej dôsledky
- Moje rizikové situácie
- Moje núdzové plány
- Vytváranie individuálnych konkrétnych plánov na predchádzanie recidívy

3. resocializačný program PERFR „Program eliminácie rizík finančnej recidívy“

4 POPIS PROGRAMU PERFR

4.1 Vymedzenie programu PERFR

Resocializačný program PERFR - „Program eliminácie rizík finančnej recidívy“ je špeciálny program určený pre páchatel'ov menej závažnej finančnej kriminality spojenej s nepriaznivou sociálnou situáciou trestaných, zadlženosťou, nedbanlivosťou, trestné činy spáchané v rámci zmluvných vzťahov najmä s finančnými inštitúciami a neplnením si svojich záväzkov najmä voči nim (bankové aj a nebankové subjekty a poisťovne).

4.1.1 Ciele programu

Posilnenie zodpovednosti za svoje činy prostredníctvom objavenia a uvedomenia si svojich pozitívnych zdrojov a schopností. Zodpovednosť je základným pilierom spoľahlivosti človeka, a umožňuje aj iným dôverovať mu a ponechávať mu slobodu v rozhodovaní.

Hlavným cieľom vzdelávacieho programu je poskytnúť frekventantom získanie základov finančnej gramotnosti a prehĺbenie ich znalostí v tejto oblasti a to:

- posilňovať v nich vedomie osobnej zodpovednosti za svoje postoje a činy, naučiť ich vidieť v peniazoch prostriedok, nástroj na dosahovanie cieľov,
- umožniť im získať schopnosť orientácie v spleti finančných inštitúcií a ich produktov,
- naučiť ich vidieť a chápať súvislosti spoločensko-ekonomického diania s možnosťami ich osobnej a pracovnej realizácie,
- v maximálnej miere ich orientovať na spájanie vedomostí zo sveta peňazí s ich využívaním a uplatňovaním v každodennom živote,
- poskytnúť frekventantom získanie základov finančnej gramotnosti, prehĺbenie ich znalostí aj z oblasti právnej,
- naučiť ich vidieť a chápať súvislosti spoločensko-ekonomického diania s možnosťami ich osobnej a pracovnej realizácie.

4.1.2 Cieľová skupina

Cieľovú skupinu tvoria páchatelia v súvislosti s ich spáchaným trestným činom, ktorých trestná činnosť je najmä determinovaná nepriaznivou sociálnou a finančnou situáciou, zadlženosťou, nedbanlivosťou a nedostatočnou úrovňou finančnej gramotnosti, kde v súvislosti nesplácaním dohodnutých splátok ako poškodení vystupujú rôzne splátkové spoločnosti, nebankové subjekty ale aj inštitúcie, kde páchatel' mal prístup k finančným prostriedkom v rámci svojho povolania, ktoré použil pre vlastné účely. Sú to najmä páchatelia stíhaní pre spreneveru podľa § 213 ods. 1 Tr. zákona, ďalej je to kategória páchatel'ov, voči ktorým sa vedie trestné stíhanie, resp. boli právoplatne odsúdení pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 1, 2 Tr. zákona. Poslednou kategóriou sú páchatelia, ktorí sú trestné stíhaní pre prečin úverový podvod podľa § 222 ods. 1 Tr. zákona, ktorí uzatvorili Zmluvu o spotrebiteľskom úvere za účelom zakúpenia

spotrebnej techniky do domácnosti, ktorú následne nedokážu splácať a získaný tovar predali ďalšej neznámej osobe.

4.1.3 Vylúčená cieľová skupina

Osoby, ktoré nie je vhodné zaradiť do programu, sú najmä:

- ✓ osoby, ktoré majú v trestnom spise súdnoznalecké posudky, kde o. i. je konštatované podpriemerné IQ (mentálna subnorma),
- ✓ osoby s psychiatrickou diagnózou (psychické poruchy a porucha štruktúry osobnosti),
- ✓ osoby negramotné, s neukončeným základným vzdelaním alebo s ukončeným vzdelaním v špeciálnych školách na úrovni základného vzdelania,
- ✓ osoby, ktoré sú cudzinci a neovládajú slovenský jazyk alebo majú hendikep v oblasti rečovej alebo sluchovej.

4.2 Organizácia resocializačného programu

4.2.1 Využitie metód

Skupinová a individuálna práca s frekventantmi je uskutočňovaná metódami:

- prednášky spojené s diskusiou zamerané na odovzdávanie nových poznatkov,
- diskusia zameraná na prezentovanie rôznych názorov na jednotlivé problémy a na zisťovanie názorov a postojov frekventantov na rôzne životné situácie,
- hranie rolí zamerané na prezentáciu vlastnej osobnosti,
- práca v skupinách - riešenia modelových príkladov - spoločná zodpovednosť za výsledky, podpora kooperatívnych štýlov správania, minimalizácia komunikačných blokáď,
- hry – demonštrácia vzťahov a súvislostí, nácviky sociálnych zručností.

4.2.2 Celkový rozsah programu

Resocializačný program PERFR má rozsah 42 hodín, tzn. 14 stretnutí po 3 hodiny. Forma práce je aj skupinová.

4.2.3 Štruktúra programu

Program pozostáva zo 4 modulov, ktoré sú zostavené v súlade s cieľmi resocializačného programu a cieľovou skupinou vhodnou pre jeho realizáciu. Jednotlivé moduly sú zoradené tak, aby na seba plynule nadväzovali.

Program má 4 moduly:

1. Môj trestný čin
2. Ako sa stať zodpovednejším

3. Zadlženosť a finančná gramotnosť - pôžičky, úverové produkty a ich poskytovatelia
4. Cesta k finančnej pohode

Moduly finančnej gramotnosti môžu viesť a lektorovať iba kvalifikovaní odborníci s ukončeným vysokoškolským vzdelaním a min. 5-ročnou praxou z oblasti financií a obchodného či civilného práva, zároveň minimálne 3-ročnú lektorskú prax.

4.2.4 Požiadavky pre úspešné ukončenie programu

Povinnosťou účastníkov resocializačného programu PERFR pre úspešné ukončenie programu je:

- absolvovať celý výcvik,
- byť dochvilný, nebyť pod vplyvom návykových látok,
- aktívne sa zapájať do práce skupiny a spracúvať zadané domáce úlohy.

4.3 Obsah jednotlivých modulov

Add. 1. modul: Môj trestný čin

Cieľ:

- *uvedomiť si ako k trestnému činu došlo, aké boli dôvody, výhody, nevýhody, následky, nácvik techník na eliminovanie úzkosti, napätia, hnevu a agresie.*

Časti:

- Motívy, ciele trestného činu
- Priebeh trestného činu
- Výhody a nevýhody trestného činu
- Zodpovednosť za správanie

Add. 2. modul: Ako sa stať zodpovednejším

Cieľ:

- *učiť a povzbudzovať účastníkov k väčšej zodpovednosti za svoje rozhodnutia a činy*
- *objaviť a uvedomiť si svoje pozitívne zdroje*
- *rozpoznať riziká a manipulácie*
- *zvládať manipulácie*
- *dokázať sa rozhodnúť a povedať „nie“*

Časti:

- Podpora osobnosti a pozitívnych osobných zdrojov
- Riziká a manipulácie
- „Nie a stop“ nevýhodným a rizikovým situáciám

Add. 3. modul: Zadlženosť a finančná gramotnosť

Cieľ:

- *naučiť ich opatrnosti a zodpovednosti pri rozhodovaní zobrať si úver alebo tovar na splátky*
- *odhadnúť riziká ktoré súvisia zo splácaním úverov*
- *odhadnúť svoje vlastné riziká a varovné signály*

Časti:

- Trvalé životné hodnoty, hodnotový rebríček (zdravie, rodina, bývanie)
- Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb, príjem a práca
- Pôžičky, úverové produkty a ich poskytovatelia
- Dôsledky neplatenia možné riešenia (komunikácia s veriteľmi, urovanie prostredníctvom súdu, mimosúdne urovnania)

Add.4. modul: Cesta k finančnej pohode

Cieľ:

- *naučiť sa reálne ohodnotiť svoje finančné možnosti a zdroje*
- *naučiť sa odolávať ponukám, reklamám a manipuláciám*
- *priať zodpovednosť za vytváranie finančnej rezervy /pre nepredvídané udalosti*
- *naučiť ich efektívne a bezpečne využívať moderné nástroje platobného styku*

Časti:

- Finančná zodpovednosť a prijímanie správnych rozhodnutí
- Plánovanie a hospodárenie s financiami v bežných životných situáciách

PRÍLOHY

Zoznam príloh

- PRÍLOHA A Priebežný monitorovací dotazník pre lektorov
- PRÍLOHA B Záverečný dotazník pre lektorov
- PRÍLOHA C Priebežný monitorovací dotazník pre účastníkov
- PRÍLOHA D Záverečný dotazník pre účastníkov - hodnotenie programu a sebahodnotenie

PRÍLOHA A

Priebežný monitorovací dotazník pre lektorov

Meno účastníka:

Lektor:

	najmenej	najviac		
Do všetkých aktivít programu sa aktívne zapájal/a	☐	☐	☐	☐
Pracoval/a zodpovedne	☐	☐	☐	☐
Pri aktivitách dokázal/a spolupracovať	☐	☐	☐	☐

Poznámka k účastníkovi

Odporúčenie pre PMÚ

PRÍLOHA B

Záverečný dotazník pre lektorov

Meno účastníka:

Meno lektora:

1 = úplne nesúhlasím, 2 = skôr nesúhlasím, 3 = skôr súhlasím, 4 = úplne súhlasím

Správanie v skupine

Zo strany účastníka som cítil pochopenie	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
účastník sa na skupinových sedeniach zúčastňoval aktívne.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
účastník sa na skupinových sedeniach citeľne/ emocionálne zúčastňoval.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
účastník svedomite realizoval príležitostné samostatné cvičenia mimo skupinových sedení.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

Zhrňujúce hodnotenie účastníka

Učebný program prispeje k tomu, aby účastník už v budúcnosti nepáchal trestnú činnosť.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
---	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Hodnotenie všeobecných čiastkových cieľov učebného programu

účastník v učebnom programe zvládol...

... chápať, prečo spáchal daný trestný čin.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... prevziať zodpovednosť za spáchaný trestný čin.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... nezapierať a nebagatelizovať spáchaný trestný čin.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... , že spáchaním trestného činu ohrozil, alebo poškodil iné osoby.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... aké dôsledky má spáchaný trestný čin na neho a iné osoby.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... nemyslieť len na krátkodobé, ale aj dlhodobé následky spáchaného trestného činu.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... ktoré z jeho postojov súvisia so spáchaním trestného činu.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... ktoré situácie sú pre neho najrizikovejšie z hľadiska páchania ďalšej trestnej činnosti.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... správne chápať varovné signály svojho tela.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... lepšie pristupovať k problémom a ku riešeniu problémov	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

... ako môže lepšie kontrolovať seba a svoje správanie. 1 2 3 4

... s akými stratégiami môže v budúcnosti predchádzať páchaniu ďalšej trestnej činnosti 1 2 3 4

PRÍLOHA C

Priebežný monitorovací dotazník pre účastníkov

Vážení účastník programu,

Venujte prosím niekoľko minút zhodnoteniu absolvovaného bloku programu. Odpovedajte prosím otvorene a úprimne. V danom políčku vždy označte krížikom jedinou odpoveď, ktorá Vám bude najviac vyhovovať. Dotazník je anonymný. Jednotlivé voľby znamenajú:

1 = úplne nesúhlasím, **2** = skôr nesúhlasím, **3** = skôr súhlasím, **4** = úplne súhlasím

Program tohto bloku bol pre mňa zaujímavý	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
--	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Počas celého bloku programu som sa cítil/a dobre	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
---	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Do všetkých aktivít programu som sa zapájal/a	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
--	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Pracovná atmosféra v skupine mi vyhovoval/a	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
--	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Nadobudnuté vedomosti a poznatky budú pre mňa prínosom	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
---	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Som presvedčený, že niektoré poznatky z absolvovaného programu dokážem v budúcnosti využiť	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
---	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Uved'te prosím konkrétne, ktoré aktivity boli pre vás zaujímavé resp. prínosné a zdôvodnite prečo.

Kliknutím zadáte text.

PRÍLOHA D

Záverečný dotazník pre účastníkov - hodnotenie programu a sebahodnotenie

Meno účastníka programu: _____

Vážený účastník programu,
Venujte prosím niekoľko minút zhodnoteniu učebného programu, ktorý ste práve absolvovali. Odpovedajte prosím otvorene a úprimne. V danom políčku vždy označte krížikom jedinú odpoveď, ktorá Vám bude najviac vyhovovať. Jednotlivé voľby znamenajú :

1 = úplne nesúhlasím, **2** = skôr nesúhlasím, **3** = skôr súhlasím, **4** = úplne súhlasím

Učebný program sa mi celkovo páčil	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Myslím si, že absolvovanie tohto učebného programu mi pomôže znížiť riziko, aby som v budúcnosti spáchal ďalší trestný čin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Naučil/a som sa...				
... porozumieť tomu, prečo som spáchal svoj trestný čin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... prevziať zodpovednosť za spáchaný trestný čin.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... spáchaný trestný čin už viac nezapierať a nebagatelizovať	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... že som spáchaním trestného činu iné osoby ohrozil alebo poškodil.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... aké následky má spáchaný trestný čin na mňa a iné osoby.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... nemyslieť len na krátkodobé, ale aj dlhodobé následky svojho správania.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... ktoré z mojich postojov súvisia so spáchaním trestného činu.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... ktoré situácie sú pre mňa najrizikovejšie z hľadiska spáchania daného trestného činu.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... správne porozumieť varovným signálom svojho tela.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... lepšie pristupovať k problémom a ku riešeniu problémov	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... ako môžem lepšie kontrolovať seba a svoje správanie.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
... akým prístupom môžem v budúcnosti predísť páchaniu trestnej činnosti.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

Ďakujeme!